

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri din țară și străinătate

ZIARUL ZILNIC :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 18 cor., pe jumăt. de an 10 cor., pe un sfert de an 6 cor. Pe o lună 2.40 C.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUDAPESTA, VII., ILKA-UTCA
NRUL 36. :: TELEFON: 47—82.
MANUSCRISE NU SE INAPOIAZA

ZIARUL POPORAL :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 7 cor., pe jumăt. de an 3.50 cor. Pentru America pe un an 3 dolari.

România își sărbătorește cântărețul...

— 25 ani dela moartea poetului Vasile Alexandri

România întreagă își amintește azi de marele ei bard național, trecut la nemurire, acum 25 de ani, și 'n memoria lui în toată țara, în toate bisericile se oficiază rugăciuni pentru pomenirea marelui cântăreț, al neamului, iar toate societățile culturale în frunte cu Academia română își trimit aleșii în pelerinaj la mormântul lui Vasile Alexandri.

Sărbătoritul de azi, ca poet și ca om politic, a fost un mare dascăl al României. Trăind în epoca de renaștere a patriei sale, Vasile Alexandri a avut inspirații mari, a propagat sentimente nobile, a ridicat sufletele, a sfătuit conaționaliilor lui demnitate, patriotism, porniri nobile, în versuri ca și 'n proză, mânuind frumoasă limba românească la perfecție, într'un cuvânt a făcut dovadă de adevărat poet și de adevărat cetățean.

Fiind din generația celor dela 1848, revoluția din acea epocă, cu iluziile și nădejdile ei, a lăsat și 'n sufletul lui Alexandri germenul unui mare entuziasm și optimism — și 'n versurile lui nu se vede nici o urmă din decepționismul de mai târziu al lui Eminescu, al doilea mare geniu al neamului românesc. Pe cât de frist și dureros era glasul lui Eminescu, pe atât de voios și senin e cântul lui Alexandri. De aceea Alexandri era și supra numit »Privighetoarea dela Mircești.« El slăvea libertatea și umanitatea, ne cânta dragostea veselă și zburdalnică în mijlocul naturii, în »Doinele« lui, în »Lăcrămioare« lui, în »Mărgăritarele« lui, ne cânta viața dela țara, splendoarea câmpurilor și plaiurilor românești în »Pastelurile lui, ne cânta mărirea țării în »Ostașii țării« în »Dumbrava roșie« și 'n »Legendele« lui.

Și o urechă atentă a avut marele Alexandri la cântecile poporului român dela țară, Alexandri a spus pentru prima oară că »Românul e născut poet«, căci el a studiat caracterul poporului român în cuprinsul cântecilor sale și a putut să vadă că acest cântec »cuprinde toate pornirile inimii și toate răzlele geniului său« că »românul înzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, — el își revarsă tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate.«

Dacă versurile lui Alexandri sînt în deoște cunoscute, la românii de pretutindeni, — cu

atât mai puțin sînt cunoscute ideile politice ale marelui geniu dela Mircești.

În scrisorile lui Alexandri adresate la Paris între 1855—1883 lui Edouard Grenier, fostul secretar al prințului Moldovei, Grigore Ghica (1854) găsim aprecieri politice deosebit de interesante. Desprindem din această corespondență, una din 1877, care pare foarte actuală, ea ne trădează ce sentimente nutrea marele dascăl și poet al României față de Rusia și totodată găsim în ea și un elogiu emoționat adus neînfrîntului curaj al soldatului român în momentul războiului independenței:

Când ești Franța, când ai ca dânsa ceva de-al ștregarului și de-al uriașului, îți poți permite ori-ce, chiar greșeli pe care le plătești foarte scump, ai cu ce să le plătești, chiar căderi formidabile.

Pleci, alergii, cazii,

Te ridici Rege!

Dar când ești România, adică un pitic ghemuit între trei coloși ce poți face ca să îți aperi existența și naționalitatea? Coloșilor îi se năzare să și măsoare puterile la fiecare 15 sau 20 de ani; se îngrijesc ele de nenorocitul pitic ce le stă în drum? Bineșel nu, trec, îl zdrobesc, și când pugilatul s'a sfârșit, se întorc acasă lăsându-l să se vaită cu labele în vînt. Atunci vin eumetrele diplomației ca să-l îngrijească și să-l acopere cu bandaje ce se schimbă în adevărate lanțuri. Nenorocitul se vaită mai mult ca ori când și Europa își zice: Dar ce vrea mucosul acela, ce sblară? nu e niciodată mulțumit? Ai de gând să taci, broșcoiule? etc.

E aceea ce ni s'a întâmplat nouă românilor, căroră diplomația n'a vrut sau n'a îndrăznit niciodată să ne creeze o poziție bine delinată. Tratatul dela Paris menționează despre neutralitatea țării noastre, dar departe de a-i da același caracter ca cel pe care-l are aceea a Belgiei sau Elveției, îl leagă de neutralitatea imperiului otoman. Ce se întâmplă? Indurăm regulat contra-oviturile tuturor prostiilor sublimiei Porți și tuturor întreprinderilor Rusiei. Vizirul nu și-a făcut cheful, și-a fumat prost ciubucul, răspunde obraznic vre-unor propuneri ale cabinetului din Petersburg... Războiul... și Prutul e trecut. De ce? Pentru că vre-un Bourke, englez, ar fi declarat în pîn parlament, că neutralitatea specială a României nu e înscrisă în tratatul dela Paris. Deci, România poate fi, fără frică de pedeapsă, călcată în picioarele cailor căzăcești sau a ții, și, într'o bună dimineață, se vede năpădită de hordii înregimentate, ce merg, zice-se, să desrobească pe creștinii din Orient. E o cruciadă în favoarea bulgarilor, prea bine; dar e o striveală pentru noi. Trei sute de mii de ruși intră cântând arii asiatice și iau poziție de-alungul Dunării; ca să-i pedepsească, turcii ne bombardează orașele riverare; nenorocii locuitori fug încauntrul țării și se întreabă cu sufletul curat de nu i-a ajuns sfârșitul lumii... Nu, nu e sfârșitul lumii; e consecința trancănelii diplomatice de acum 20 de ani.

Ce e de făcut?... Ei bine, în loc de a fi în mod pasiv și prostește striviți între ciocan și nicovală, să ne ridicăm în virtul picioarelor ca să ne facem puțin mai mari și ca să ajungem astfel la înălțimea unei bune săbii. După ce vom fi făcut acestea, să ne întindem brațele înțepenite de veacuri și să dăm dovadă de vitalitate celor ce ne tratează drept copii. Să strigăm tare în urechile Rușilor și Turcilor: »Trăiască independența României!« și să intrăm cu bărbăție în vâltoare. Vom eși zdrobiți poate, dar cel puțin oțeliți prin foc. Destule umiri, destule mizerii. Sau stăpâni la noi, sau fără dela noi!

A! dragă prietene, sunt foarte emoționat; scriind rindurile acestea, mă silesc să-mi rețin lacrimile. Nu suride de entuziasmul meu; nu poetul îți vorbește, ci un om nenorocit că nu mai e tinar ca să se ducă să fie ucis la graniță. Am nevastă și copil pe lingă care trebuie să fac de pază, în mijlocul gravelor evenimente din țara mea.

Urăsc toate războaiele pentru că le-am văzut grozăviile, atât în Crimeea, cât și în Franța, dar mărturisesc că urăsc și mai mult groznicile măceluri ce însingerează acum malurile Dunărei și cari amintesc cele mai crude epoci ale barbariei.

Ești stânjenit, aproape năbușit, căci puhoiul moscovit, care a început să curgă în Mai, continuă încă să-și îndrepte valurile în spre Bulgaria. Trenurile coboară încercate cu soldați și unelile de război, apoi peste câteva zile urcă cu oameni schilodiți. E o priveștiște care te face să crezi că omenirea a fost cuprinsă de un acces de nebunie furioasă. E îngrozitor, e ticălos, e de un grotesc amar... căci toate aceste hecatombe omenești, de ce? ca să fie civilizați turcii? ca să se contribuie la bună starea bulgarilor? Dar nici cei dintâi nu vor să știe de civilizația europeană, nici cei de-al doilea nu ambiționează altă bună-stare decât aceea de care se bucură. Atunci ce dracu se vrea? și ce dracu căutăm noi românii, în această încăerare? Ce avem noi comun cu populațiile s'ave din Turcia, ca să jertfim mii de viați în cinstea lor? Încă odată, e prostește, archi-prostește și amarnic de grotesc!

Bieții noștri dorobanți, adică bieții noștri țărani îmbrăcați cu o manta militărească proastă și cu o căciulă împodobită cu pene de cureni, au făcut minuni. Prin vitejia lor neașteptată, au știut să facă din această poreclă un titlu glorios.

Ei au fost totdeauna admirabili ca pornire, energie, calm și disciplină în mijlocul celor mai ucigătoare lupte.

Noi ceștia românii, cari am văzut trecând atâtea năvăliri peste pământul patriei noastre, știm de ce natură sunt straturile mocirloase pe cari valurile acestor năvăliri le depun când se retrag. Le-am caracterizat chiar în chipul următor:

Năvălire turcească: pilaf fiert în singe.

Năvălire rusească: ortodoxie brutală, hoțesă, grețoasă.

Se zice, la mine în țară, că rușii lasă totdeauna holera în urma lor.

Prețul unui exemplar 6 fileri.

DIN ROMANIA

Admiterea exportului în schimbul compensațiilor

În vedere că guvernul român a ridicat prohibirea exportului de cereale, principalul articol de export român, pe când puterile centrale n'au ridicat față de România prohibirea la nici una din mărfurile lor de export, guvernul român a hotărât, ca pe viitor tuturor mărfurilor rămase prohibite, să nu li se admită exportul de cât numai în schimbul compensațiilor.

MERSUL RĂZBOIULUI

Prin ținuturile mlăștinoase rusești, mereu înainte

Importanța căderii cetății Grodno. — Singeroase înfrângere rusească la Friedrichstadt. — Importante lupte la granița Basarabiei. — Atacuri italiene în Tirol. — Ce se petrece în Balcani. — Războiul cu Anglo-francezii. — Situația la Dardanele.

Din buletinele oficiale de la 3 Septembrie se desprinde faptul important că acum urmează lupte grele pe toate punctele frontului uriaș dela Siret până la nord, aproape de Riga.

Cea mai grea bătălie pare că se desfășură azi în ținuturile mlăștinoase între Kobrin și Pinsk, cunoscute sub numele mlăștinele Bolota-Dubovoje. Comunicatul oficial german recunoaște că trupele austro-ungare au sarcina dălică de a se încălța cu dușmanul în împrejurimi foarte defavorabile, să străbată zona imensă de mlăștini din guvernământul Polzeiei.

De mare importanță e succesul german obținut la nord prin cucerirea cetății Grodno. Cu Grodno, rușii perd ultima cetate mare și modernă. Bătălia de forți exteriori al acestei cetăți care are o lungime și lățime de 16 km., a fost construit puțin înainte de declararea războiului, și completată în timpul războiului cu toate mijloacele accesorii ale tehnicii moderne.

În Galiția, rușii mai opun o ultimă rezistență, înainte de a-și lua rămas bun, în mod definitiv de la aceasta provincie austriacă, care un an de zile a stat sub stăpânirea lor.

O foarte intensivă activitate de artilerie se semnalează pe ziua de ieri pe frontul basarabean la nord-vest de Cernăuți, și la nord de malul Prutului. Rușii căutau să neliniștească frontul austro-ungar cu tunurile lor de cel mai mare calibru. Se vede că rușii vor prin focul artileriei lor să mascheze activitatea lor militară de pregătire îndărătul frontului basarabean.

Iată acum lămuririle comunicatelor oficiale de aseară (3 Septembrie):

În Galiția de răsărit, dușmanul s'a retras pretutindeni pe linia Siretului. Armata noastră îl urmărește. La granița monarhiei noastre, la nord de Zalosse și la răsărit de Brodi, precum și în regiunea la vest de Dubno și triunghiul de cetăți din Wolinia dușmanul iarăși s'a postat pentru a opune rezistență pe întregul front.

Teatrul Național comemorează pe Vasile Alexandri

Azi, Sâmbătă, cu prilejul împlinirii a 25 de ani dela moartea marelui Poet Vasile Alexandri trupa teatrului Național din București, reprezintă la Roman, piesa lui Alexandri »Fântâna Blanduziei«, cu cei mai de seamă artiști, între cari d-nii: C. I. Nottara, I. Brezeanu, I. Petrescu, R. Bulinski, G. Achille, d-nele: C. Demetriade, E. Ciucurescu și alții.

Reprezentarea se dă sub patronajul d-lui ministru V. G. Morțun, care va asista la spectacol, și în folosul ridicării unui monument lui Vasile Alexandri.

LUPTELE DIN APUS

— Luptele de mine. — În munții Vogli. — Aeroplane germane zboară peste Paris și Belfort. — Scufundarea de vapoare engleze. —

Din raportul german dela 3 Septembrie aflăm că pe frontul francez, un atac francez cu granate de mână la Souchez a fost respins de germani. Germanii au făcut să explodeze cu succes mine la Champagne în Flandra.

— Generalul francez Maudhuy care conduce trupele franceze din Vogli, a crezut că va putea surprinde pe ministrul de război francez, Millebrand cu vestea unei lărgiri a ținutului câștigat de francezi pe linia Lingekopf—Barrenkopf. Și acum s'a trezit cu pierderea întregi linie, care a fost recucerită de germani.

— Ziarul parizian »Ma'in« anunță că 6 aeroplane germane au zburat deasupra forturilor Parisului, fără să obțină vre-un succes. Ziare din Basel adăugă că în zilele din urmă aeroplane germane fac dese zboruri peste cetatea franceză Belfort, aruncând numeroase bombe.

— Vaporul englez »Savona« de 1800 tone a fost torpilat și scufundat de un submarin german. Aceiaș soarta a avut și vaporul englez Cineraria.

RĂZBOIUL CU ITALIA

— Luptele din Tirol. — Italia protestează contra ocupării orașului Durazzo. — Italienii respinși la pasul Tonale. —

Raportul lui Höfer dela 3 Sept. anunță că liniștea generală intervenită pe frontul italian, a continuat și ieri.

În regiunea la granița Tirolului s'au produs lupte mai mici la Mandron, la răsărit de Val di Genova și la sud de Mori — cari s'au terminat cu retragerea italienilor. În regiunea Fiemme câteva locuri pe frontul ținutului de pe coastă au avut loc lupte de artilerie și aruncătoare de mine. Seara, trupele austro-ungare au respins un atac violent pe partea de sud a capului de pod dela Tolmino.

— »Tiroler Soldatenzeitung« vorbind despre luptele din urmă la trecătoarea Tonale, scrie: Trei baterii de artilerie italiene au atacat pozițiile noastre acoperindu-le cu o grindină de proiectile. Tunuri de cel mai mare calibru scuipau foc și fier, până ce focul artileriei noastre a redus la tăcere tunurile italiene ascunse pe muntele Monticello. A luat apoi cuvântul artileria noastră, care bubuia fără întrerupere, fiind la fugă artileria italiană. Italienii au trimis apoi noi rezerve în luptă. Dar au fost respinși cu grele pierderi. În fața pozițiilor noastre am numărat 200 italieni morți, printre cari doi ofițeri din statul major. Am capturat 600 puști italiene și 400 mii patroane.

— »Sera« din Milano anunță: Ambasadorul italian din Niș a fost însărcinat să protesteze la guvernul sârb contra intrării trupelor sârbești în capitala Albaniei, Durazzo.

— »Corriere dela Sera« anunță că 1200 noi ofițeri italieni au părăsit academia militară din Turino pentru a porni pe câmpul de luptă.

Trupele noastre au pornit atacul. Și pe cursul de sus al râului Iasiolda durează luptele între forțele noastre și ruși. Ei au fost respinși din câteva întâriri dela marginea regiunii mlăștinoase.

Höfer, mareșal locot.

Comunicatul german anunță:

Cavaleria armatei lui Hindenburg a luat cu asalt capul de pod ocupat de infanteria rusă la Lennevaden la nord-vest de Friedrichstadt. A făcut acolo prizonieri 3 ofițeri, 350 soldați, capturând o mitralieze. Pe frontul de luptă la nord-vest și vest de Vilna, rușii au încercat să oprească înaintarea noastră. Atacurile lor au eșuat sub pierderi neobișnuite de mari.

La sud-est de Merez dușmanul a fost respins. Am ajuns râul Niemen între canalul Augustov și Svizloez. La Grodno, trupele noastre au reușit să treacă peste Niemen și să ia și orașul după o luptă de câteva ore. Aci au fost făcuți 400 prizonieri.

Armata generalului v. Gallwitz a frânt rezistența ariergardelor rusești pe linia A'eksice (la sud-est de Ordeisk) — Svizloez. Aci armata noastră a luat ieri în total 3000 ruși, capturând un tun și 18 mitralieze. Armata prințului Leopold al Bavariei continuă luptă pentru a-și croi o ieșire pentru coloanele de urmărire din regiunea mlăștinoasă la nord de Pruzana.

Armata lui Mackensen în urmărire, a cucerit regiunea dela Iasiolda, la Sielec și Bereza-Kartuska și regiunea Antopol (30 km. la răsărit de Kobrin). Trupe austro-ungare înaintează la sud de Bulota-Dobovoje spre răsărit. — În Galiția armata generalului Bothmer se apropie luptând de regiunea Siretului.

Șeful Statului major.

Ziarul nostru zilnic se află de vânzare la toate gările din ținuturile românești. Prețul 6 fileri.

Cereți-l dela vânzătorul de ziare, ori dela librăria sau tutungeria din edificiul gării.

Rugăm pe toți aceia, cari ne trimit bani, să scrie în toate ocaziunile pe cuponul mandalului că pentru ce trimit banii și dacă sunt abonați vechi, ori noi.

LA SUD

Serbia și Grecia propun arbitrajul Ententei

Cancelariile puterilor Ententei au fost înștiințate dela Niș și Atena de următoarea rezoluțiune a celor două guverne:

Serbia și Grecia sunt gata să se supună, în ce privește demersul marilor puteri aliates, arbitrajului propunătorilor acestui demers, adică: Angliei, Franței, Rusiei și Italiei, cu condițiune ca și guvernul bulgar să declare că se va supune în totul hotărârilor numitelor puteri.

Nu se știe încă dacă Bulgaria va primi sau nu această propunere, care pentru guvernul grec și sârb ar avea avantajul de a fi ușurate de o rezoluțiune ce trece dincolo de răspunderile lor.

Și ziarul italian „Tribuna“ vorbește de acordul definitiv turco-bulgar

Ziarul din Roma „Tribuna“ primește din Salonici știri că deși lipsește încă o confirmare oficială despre încheierea acordului între Turcia și Bulgaria, totuși toate informațiunile culese concordă în a afirma că ne survenind vre-un fapt neașteptat, acordul se poate socoti ca definitiv încheiat.

Este vorba nu numai de a i-se asigura Bulgariei tot parcursul liniei ferate Filipopole-Dedeağaci, dar și de a alătura la teritoriul Bulgariei E-nos împreună cu ținutul până la 10 k.m. dincolo de acest port. Continuă discuțiunile cu privire la teritoriul Chirchise-Midia despre care nu s'a hotărât încă nimic în favoarea Bulgariei.

— „Kölnische Zeitung“ publică o telegramă din Sofia, după care președintele Camerei turcești a ținut la Adrianopol o vorbire publică, în care a arătat că Turcia și Bulgaria au devenit acum vecini buni; și că vor aduce împreună jertfe pentru interesele reciproce.

Serbia a trimis o notă Ententei

„Secolo“ din Milano afă că Serbia a predat Joi, o notă de răspuns la demersul Ententei. Răspunsul sârbesc va fi publicat printr'un comunicat al Ententei. Se crede că Serbia s'a arătat dispusă să primească toate propunerile Ententei.

Se așteaptă pe azi mâine și răspunsul Greciei.

Regele Greciei primește de câteva zile pe diplomații marilor puteri, între alții și pe noul ambasador francez la Atena.

TURCIA ȘI DUȘMANII EI

— Un vapor englez cu trupe scufundat în marea Egeică. — Consfățuirii la Londra asupra situației în Dardanele. —

Dela cartierul turcesc se anunță: Vaporul de transport englez „Savslund“ a fost torpilat și scufundat în marea Egeică de către un submarin german. O mare parte din trupele engleze aflătoare pe bord s'au înecat.

— Generalii englezi și francezi cari au avut câte o importantă comanda militară la Dardanele, au plecat la Londra, pentru a se consfătui cu Kitchener, ministrul de război englez asupra planului unui asalt la Dardanele.

Știrile zilei

Nu-i Românul cum îl tine Rusul

La Nicolaevicei l'aduse
Pe-un soldat mitralier
P'un Român din oastea noastră
Ce căzuse prizonier.
»Bine-!» zise Rusul tanșos
Un popor neinvățat
Voi Români, cum faceți treabă
Cu mașina de pușcat?!...
»Bogdaproste, Mare Duce
li respunse brav soldatul,
Noi la toate ne pricepem
Când e vorba de împăratul.
Doar îți vei aduce aminte
La paș opt părinții noștri
Au învins cu tun din lemn
Ori pe noi ne crezi mai proști?»

Un consiliu de miniștri ungar,

s'a ținut ieri, Vineri, la ora 5, în palatul ministrului prezidiu, sub președinția contelui Tisza.

Donații regale

Cu prilejul vizitei perechei moștenitoare de tron la Budapesta, monarhul a donat 10.000 coroane pentru săracii din Budapesta și 600 cor. pentru săracii din Gödöllő.

Moștenitorul de tron în Polonia rusească

Arhiducele Carol Francisc Iosif a făcut o călătorie la 31 August și 1 Septembrie în Polonia rusească, vizitând orașele Kielce, Radom, Ivangorod și Lublin. La 2 Sept. s'a întors la Viena și a referat monarhului impresiile din călătoria sa.

Prefectul de poliție din Sătmar condamnat la un an pușcărie

Mari pungășii și înșelătorii au mai ieșit la iveală în procesul judecat de curtea cu juri din Sătmar contra prefectului de poliție al acestui oraș Iuliu Tankoczi. S'a dovedit că acest prefect-pungaș — a silit pe brutarul Iosif Kovacs să semneze o garanție de 3000 coroane pentru Tankoczi, ca brutarul să nu fie expus meru șicanelor polițienești. Tankoczi a cerut de-a un econom bogat să-i gireze o poliță de 20.000 cor. Economul a refuzat, atunci prefectul de poliție l'a îndemnat să cumpere câteva acții dela o fabrică de cărămizi unde Tankoczi era pârtaș. Dar și de astă-dată economul a refuzat. Comițându-se un furt la mama acestui econom, prefectul l'a denunțat pe acesta ca autor al furtului, deși nu era adevărat.

Tankooz' a mai încasat provizion dela un birtaș Demko din Sătmar, fiindcă a intervenit pentru dînsul ca să obție dreptul de furnizare de alimente la un spital militar. De la un proprietar de cinematograful, prefectul de poliție iarăși a încasat bani pentru o autorizație.

Pentru toate aceste fapte de corupțiune și înșelăciune, și abuz în funcția lui oficioasă, curtea cu jur la osîndit la un an de zi'e închisoare și perderea oficiului.

Acțiunea de pace a Papei

Cardinalul american Gibbons a predat președintelui Statelor Unite, Vilson, o scrisoare a Papei, care tratează chestiunea păcii. Cardinalul a vizitat și pe ministrul de externe american — Lansing.

Trupe rusești ard pe răniții din armata austro-ungară

Dela cartierul de presă se anunță: Cu fie-ce pas nou ce-l fac trupele noastre în ținuturile Galitiei cari au fost până acum ocupate de ruși, allam noui grozăvii de cari s'au făcut vinovații rușii. Prin cercetările jandarmeriei noastre s'a stabilit următorul act bestial al rușilor:

La 7 Septembrie 1914 a avut loc lînga satul Ioselina, în cercul Ravaruska o luptă. În cea a unei familii Kunz, pe care era arborat steagul Crucii roșii — se aflau 17 soldați austro-ungari grav răniți. În spre seară, a apărut o patrulă rusească de 15 soldați în fața acestei case, a aprins în patru colțuri acoperămîntul de paie și s'a postat apoi în fața ferestrelor și ușei ca să împiedice fuga celor răniți. Focul a durat până la 10 seară.

Toți răniții din casă și-au găsit moartea în flăcări. Procederea aceasta criminală a fost executată din ordinul comandantului armatei rusești, după chiar mărturisirea unui soldat rus.

Subscripțiile pentru al treilea împrumut german

s'a deschis Joi la 2 Septembrie st. n.

Cursul de emisiune e 99.

În ultimele zile mulți au căutat să-și vindă economiile plasate în va'ori care produc mai puțin de cît 5 la sută, și mai ales va'orile străine, pentru a putea subscrie la noul împrumut german.

Așa se explică în bună parte și scăderea renței române la Berlin.

Spioni ruși împușcați la Varșovia

În Varșovia au fost condamnați la moarte de către tribunalul de război german 6 indivizi cari făceau spionaj pentru Rusia. A doua zi au fost împușcați.

O dramă amoroasă la Viena

Băcanul Lorenz Wasinger din Viena era cunoscut ca un mare prieten al femeilor. Cocheta cu mai toate fetele și nevestele cari veneu în prăvălia lui, deși era părinte de familie și avea 3 copii. Dar soția lui credea că afacerea cere, ca bărbatul ei să se poarte așa de amabil față de clientelele feminine. O deosebită dragoste arăta băcanul Wasinger fetei Adela Martini, de 16 ani, dansatoare la Opera populară.

Femeia și cei trei copii ai băcanului, pe vremea verii, au plecat într'un sat din apropiere Vienei. — Era vorbă să vie acolo pe Duminecă și Lorenz Wasinger. Dar el nu veni. Soția lui plecă la Viena, unde găsi prăvălia închisă. Deschizând ușa cu ajutorul poliției, găsi pe soțul ei mort, spânzurat, iar în pat găsi moartă pe dansatoarea Adela, cu gîtul tăiat cu 'n briciu.

Nu s'a găsit nici o scrisoare dela ucigaș și sinucigaș.

Cărți noi

Am primit la redacție:

Ultimul volum din lucrarea monumentală a distinsului nostru publicist dela Sibiiu, d. Teodor V. Păcățian, vol. VIII. din Cartea de aur, prețioasă culegere de fapte și documente din luptele politice naționale ale Românilor de sub Coroana ungară.

Prețul opului întreg (8 volume) e de 80 cor., exemplare broșate, iar 100 coroane e prețul exemplarelor legate. Comenzile se pot face direct la autor la Sibiiu.

Sărbătoarea Morții, versuri de Aron Cotruș. Prețul 1.50 cor. E un buchet de flori sălbatice, cu mirosuri vii și îmbătătoare, un mănunchiu de poezii cu tonuri grave, un imn sălbatic adresat morții și războiului.

Vom reveni asupra acestor 2 cărți primite, mai pe larg.

Din activitatea refugiaților noștri

— Cum e luat în primire poetul Goga de un ziar conservator —

De oare-ce d. Octavian Goga continuă să atace în ziarul »Epoca« din București, pe d. Al. Marghiloman, șeful grupărei conservatoare, se înțelege că nici presa acestuia nu-l tratează cu mănuși pe poetul nostru.

Așa d. Goga în Nr. 226 (18 Aug. st. v.) din »Epoca«, l'a comparat pe d. Al. Marghiloman cu »Svabul dela Mărișel« devenit vestit prin perpetua lui oscilare în convingeri, caracterizându-l pe fruntașul bărbat de stat român ca »o figură gelatinoasă, cu gesturi de echilibrist, care-și aranjează busola după buletinul agențiilor de știri de pe câmpul de război, fiind astfel într-o perpetuă oscilare«, »un prototip rezumativ al lipsei de convingere față cu problemele actuale confederației continentale.«

La acest atac agresiv al poetului Goga, ziarul d-lui Marghiloman »Inainte« răspunde astfel:

Așa da, d. Goga a binevoit în sfârșit pe ziua de ieri să lepede și nădragii și țări și să apară în fața lumii în pielea d-săe.

De un an de zile d. Goga scrie la »Epoca«, dar nu vorbea dimnealui, vorbea Ardealul, or vorbea un popă de dincolo pe care îl întâlnește în colț la Episcopie, toamă când trecea o trăsură în care se întorceau niște fețe zburdalnice dela o bătaie de flori... sau vorbea bătrâna, care scria de dincolo... ori un rănit din nu știu ce spital unguresc...

La adăpostul acestora d. Goga își păstrează rolul de ecou al durerilor și năzuințelor celor de peste munți, fără nici un amestec cu politica internă a României și fără nici o influență din partea vre-unui politician român.

D. Goga era »românul imparțial« care vorbea reproducând exact părerile fie-cărui a lăcădă, îmbrăca când nădragii, când țări și svabului dela Mărișel și fiecare îi primea vorba ca sinceră și desinteresată.

Dar iată-l surprins în podul »Epocei« și fără nădragii și fără țări, vorbind pe șleau așa cum vorbește »Epoca« și făcând politică desbrăcată de orice preocupare de suferință a Ardealului, goală politică epochistă.

Nu putem decât să-l felicităm pe d. Goga că s'a hotărât în sfârșit să lase Ardealul în pace și să vorbească pe față ca unul dela »Epoca«.

Cât despre critica pe care d. Goga o face dlui Marghiloman, asta este o fantezie de poet, care nu are ca judecată alt bagajiu de cât amintirile din copilărie.

Ce ușor s'ar conduce statele și cu câtă înlesnire s'ar apăra interesele popoarelor dacă nu ar fi nevoie de altă pricepere și de altă abilitate de cât... amintirile din copilărie a le unui poet!

Ei, firește, poezii își au privilegiile lor și nu noi avem să ne mirăm că d. Goga se crede gata să reguleze, cu o poveste a bunicului său, nu numai situația celor mai de seamă bărbați ai țării, dar și soarta României și soarta Europei.

Noi ne dăm seama ce rol joacă azi d. Goga și ce legături mai păstrează d-sa cu Ardealul. D. Goga este intrat cu totul în rindurile celor dela »Epoca« și face politica filipescă în lege.

»Vorbește Ardealul« este azi numai o firmă de reclamă înșelătoare, d'asupra articolelor semnate de d. Goga, dovadă că la 1913 când scria d. Goga în Ardeal nu avea nevoie să pue d'asupra articolelor sale firma »Vorbește Ardealul«

și atunci vorbea într'adevăr cu simțirea și cu lealitatea cu care Ardealul privește spre noi.

E bine că și-a rupt singur masca, fiindcă acum era urită atitudinea nesinceră de până acum. D. Goga să fie d. Goga dela »Epoca«, și să nu se mai ascundă după preoții și după bătrânele din Ardeal.

Ultima oră

Grindina de foc din Galiția de răsărit

Dela cartierul de presă, 4 Sept. — Ofițerii ruși cari au fost făcuți prizonieri în Galiția de răsărit, recunosc că deși pozițiile lor erau admirabil construite — n'au fost în stare să le apere în fața acțiunii artileriei grele austro-ungare. Colosale pierderi au avut rușii prin grindina de foc ce a căzut asupra liniilor. De o contra luptă din partea noastră, nu putea fi vorba, căci batalioane întregi rusești au fost nimicite. Nici numărul morților ruși n'a putut fi stabilit, căci sute de soldați au fost ruși în bucăți de proiectilele grele. Trupele rusești au căutat numai să scape de focul nostru ucigaș și s'au bucurat când au fost făcuți prizonieri, scăpând de o moarte sigură. Prin ocuparea orașelului Go'ogori, înaintarea noastră spre Tarnopol a fost ușurată.

Grava situația a armatei rusești între Vilna--Dunaburg

Berlin, 4 Sept. — Croniciarul militar al ziarului »Politiken« din Copenhaga, scrie că înlocuirea șefului statului major rus, Janușkiewicz este foarte explicabilă, pentru că retragerea rușilor în a doua linie de apărare — în vederea unei noi rezistențe — a dat greș. Armatele rusești n'au acum alt gând decât ca să scape prin fugă. În toate privințele sînt acum favorizați germanii pentru a continua ofensiva lor în ori ce direcție voiesc. În momentul de față rușii nu dispun de atâtea rezerve noi ca să poată la moment înlocui pierderile de milioane, — cum a fost cazul în toamna și iarna anului trecut.

La nord, între Vilna Dunaburg Grodno, zi de zi se îmbucătășesc tot mai mult forțele rusești — ele sînt silite a se divisa în diferite grupuri, și-și pierd tot mai mult contactul, fiind puși în imposibilitate de germani, de a se sprijini reciproc. O parte din armata rusească stă între Riga și Dunaburg, alte trupe rusești cari au fost bătute la Kovno — se luptă acum în jurul Vilnei. A 3-a grupare rusească dincolo de Bialistok, s'a retras pe linia Slonin—Minski. Vine apoi gruparea dela Grodno care pare cea mai puternică. În fine cea din urmă armata rusească e aceea care e fugărită de armatele germane în regiunea mlăștinoasă la răsărit de Brest-Litovsk.

Italianii simt apropierea ofensivei austro-ungare

Viena, 4 Septembrie. — Raportul oficial italian dela 1 Septembrie anunță că prin recunoașterile cutezătoare ale aviatorilor italieni pe linia austro-ungară, s'a putut constata trupe absolut proaspete sosite în zilele din urmă pe frontul austriac. Activitatea neobicinuită a artileriei și infanteriei austro-ungare par a avea de scop să mascheze noua mișcare a trupelor lor.

Cum se schimbă vremile? ...

Glosă la 2 Septembrie 1915

De-ar trăi azi încă Bánffy

Nu vreau să fiu intrigant

Dar lui Tisza zău i-ar face,

Un proces de — Memorand

Cum ni l'a făcut hiena,

Când ne-am dus noi — la Viena!

Editor și redactor responsabil:

Dimitrie Birăuțiu.

Tip. »Poporul Român«, Budapesta, Ilka-utca nr. 36

Numai 1 C. 50 fil.

este abonamentul la foaia noastră zilnică, împreună cu suplimentele — »Cucu« și »Foaia Ilustrată« —

pe timp de o lună

pentru soldații răniți și bolnavi din spitale.

Harta (mapa) războiului.

La administrația ziarului nostru se află de vânzare următoarele hărți:

Harta mare a Europei, mărimea 140/220 cm. în 5 colori — cor. 2.50

Acciași hartă, mărimea 77+100 1.50

Harta războiului turco-rus cor. 1.50.

Harta războiului mondial mărimea

mea 56+81 cor. 1.20

Pentru espedarea franco să se alăture la fie-care comandă 10 fileri.

ADMINISTRAȚIA

»Foaia Poporului Român«
Budapesta, VII., Ilka-u. 36

Dela administrația »Foaia Poporului Român«, Budapesta, VII., Ilka-utca 36 se poate comanda broșura:

Ajutorul de stat pe seama familiilor celor înrolați.

Prețul cu portpostal împreună nu mai 20 fileri.

Cuprinsul:

1. Cine este îndreptătit să primească ajutor?

2. Cine n'are drept la ajutor?

3. Cei îndreptățiți la ajutor.

3. Ajutorul zilnic pentru întreținere și chirie.

4. De când până când urmează să se plătească ajutorul?

5. Cât face ajutorul la zi pentru fiecare membru de familie?

6. Unde și cum trebuie să se ceară ajutorul?

7. Remedii de drept. — Plătirea ajutorului.

8. Plătirea taxelor când cel îndreptățit la ajutor se mută în alt sat sau oraș.